

Jäinen ansa

MAJURI HAVOLA OLI PÄÄTTÄNYT JUHLISTAA retkikunnan joulun ja uudenvuoden viettoa. Yhdysvaltain laivaston kokki, *Comissaryman 1st Class* Merideth Radford tarjosi olosuhteisiin nähden erinomaisen jouluaterian. Radford oli myös retkikunnan ensiapumies.

Radford oli yhteistyössä Havola kanssa suunnitellut ruokalistan, jonka monisti ja jakoi ennakkoon retkikunnan jäsenille. Havola oli selvittänyt, mitä naparetkeilijä Robert Falcon Scottin jouluillallisella oli syöty joulukuun 25 päivänä vuonna 1911 Beardmoren jäätiköllä 85 astetta 50 sekuntia eteläistä leveyttä ja 159 astetta 8 minuuttia itäistä pituutta.

Hänen Majesteettinsa Royal Navyn meriupseeri Scott tarjosi jouluna suuren annoksen lihasta tehtyä rasva- ja valkuaispitoista tiivistä retkimuonaa *pemmikaania* sekä curryllä maustettua hevosenlihaa sipulin kera. Suurus tehtiin bisketeistä. Lisukkeina oli arrowjuurta ja ruokajuomaksi kaakaota, joka oli makeutettu bisketeistä jauhetulla *hooshilla*.

Jälkiruuaksi Robert Scott tarjosi luumuvanukasta sekä kaakao-rusinasekoitusta, karamelleja ja inkivääriä.

Scottin retkikunta oli vielä siinä vaiheessa optimistisella mielellä. Mutta – kuten tiedämme – Scottin retkikunnan kävi paluumatkalla sangen huonosti.

ENTÄ MITÄ MAJURI ANTERO HAVOLA tarjosi jouluateriaalla mainiolle miehistölleen Horlickvuorten katveessa? Tässä Radfordin laatima legendaarinen kahden vaihtoehdon menyy juomineen päivineen:

*Byrd Station – South Pole Station Traverse
Christmas Dinner, planned and
prepared by Comissaryman 1st Class
Merideth Radford from Parris, Tennessee.
Eaten at the Horlick Mountains
Mile 399, 84°40'S – 88°30'W, on 25 December 1960.*

*Katkarapucoktail
Kalkkunapaistia
Salviakastike
Gibbetliemi
Perunamuhennosta
Karpalokastike*

*Kananuudeliikeitto
Kinkkua
Paneroitua perunaa
Ananaskastiketta
Limanpapuja
Voissa paistettua
maissia*

*Lämpimiä
biskettejä*

*Lihapiirakka
Kirsikkapiirakka
Kurpitsapiirakka*

*Oliiveja
kypsiä ja vihreitä*

*Viiniä, punssia, greippimehua, appelsiinimehua
Munatoti Piparminttusnapsi*

Gibbetliemi oli keitetty kalkkunan syötävistä sisäelimestä. Limanpapu tunnetaan myös nimellä voipapu tai Madagaskarin papu.

Havola ojensi tilaisuuden aikana juhlallisesti jokaiselle *Antarctica Ski Clubin* hihamerkit. Se oli ehkä hieman harkitsematon teko, kuten myöhemmin kävi ilmi.

JOULUN SEUDUILLA HAVOLA KYSYI radion välityksellä Byrd Stationilta, kuinka Maklak jaksaa? Vastaus oli: ”Se kissa on yhä suurempi riesa. Olisitte helvetissä vieneet sen mukanaan.”

Havola totesi, että kissa on eläin, jota ei oteta yhdentekevästi. ”Toiset hellivät, toiset vihaavat.”

Myöhemmin Havola sai kuulla, että Maklak oli pitänyt lopettaa. Se oli jäänyt vahingossa ulos ja oli palelluttanut korvansa. ”Maklak paraka. Se ei koskaan elämässään saanut käyttää kissalaatikkoa. Sen piti tyytyä kauraryynilaatikkoon.”

KOTONA YHDYSVALLOISSA Havolat viettivät perhejoulua, kaikki olivat koolla Annikin luona Annandalessa. Paikalla olivat lasten lisäksi myös vanhimman tyttären Kertun kihlattu Phil Arnold. ”Phil työskenteli kiinteistönvälittäjänä”, Annikki kertoo. ”Hän toi meille kauniin joulupuun. Tapahtui erikoinen asia. Orava tuli sisään taloon avoimen oven kautta ja kohta se istui puun latvassa.”

Perheen ajatukset olivat Anteron luona. ”Yritimme kuvitella, miten retkikunta viettää joulua. Ainoa asia, minkä tiesimme varmasti, oli että heillä oli valkoinen joulu.”

”Myöhemmin saimme kuulla, että he olivat saaneet näkyviinsä Horlickvuoret, mutta ennen sitä heidän oli noustava ylös pitkää, jyrkää rinnettä. Tuo paikka sai myöhemmin nimensä kartalle: *Havola Escarpment*. Tämä oli suuri kunnianosoitus Anterolle, koska hänen nimensä tuli kaikkiiin maailmankarttoihin. Joulun jälkeen elimme jännityksessä päivä päivän jälkeen lisä uutisia odotellen.”

TOISENA JOULUPÄIVÄNÄ MAANANTAINA Havolan retkikunnan matka jatkui kello puoli yhdeksän aamulla. Puolelta päivin nousi tiheä sumu ja Havola päätti pysäyttää etenemisen. Ajoneuvojen öljyt vaihdettiin ja matkaa päästiin jatkamaan kello kuusi illalla. Kello yhdeksältä leiriydyttiin. Tiistaina, keskiviikkona ja torstaina tehtiin aamupäivisin tarkat paikkamäärittelyt ja kolmiomittauksia.

Perjantaina aamupäivällä nousi jälleen tiheä sumu ja matkaan päästiin vasta lounaan jälkeen. ”Koko ajan nousua”, Havola merkitsi matkapäiväkirjaansa. Illalla kello puoli yhdeksän oltiin mailin 492 kohdalla.

Lauantaina retkikunta oli ylhäällä napatasangolla, jossa vietettiin uuden vuoden aattoa. Sunnuntaina tammikuun 1. päivänä matkaa jatkettiin varttia vailla yksitoista. Oli kaunis, tyyni päivä, lämpötila nousi kolmeentoista pakkasasteeseen. Tyyni sää jatkui maanantaina, mutta sumun vuoksi matkaan päästiin vasta kello viisi iltapäivällä.

HAVOLAN RETKIKUNTA OLI EDENNYT YLÄTASANGOLLA keskiviikkona tammikuun 4. päivänä kello yksitoista paikkaan, joka oli 87,5 astetta eteläistä leveyttä ja 78 astetta läntistä pituutta. Matkaa oli taitettu 624 mailia. Edessä ajoi lumikko ja traktorijunat seurasivat perässä. Matka oli muuttunut rutiiniksi.

Yhtäkkiä lumi rojahti ensimmäinen traktorijunan alla. Ohjaamossa olevat kaksi miestä huomasivat jotain outoa, pysäyttivät traktorin ja menivät varovasti katsomaan. Junan alla oli pieni, noin parin jalan levyinen poikittainen halkeama, jonka yli lumikko ja sen perässä junaa vetävä traktori olivat huomaamatta ajaneet. Miehet viittoilivat toista junaa pysähtymään.

”Jäätutkat olivat epäluotettavia laitteita”, insinööri Rosenthal kertoo. ”Teorian mukaan laitteet mittasivat edessä olevan jään vastusta. Jos edessä oli halkeama, vastus muuttuu ja laite varoittaa. Joskus se toimi, joskus ei.”

”Kukaan ei odottanut, että retkikunta enää törmäisi jäähälkeamiin. Oletettiin, että olimme jättäneet taaksemme maaston, jossa halkeamia esiintyy. Tasangolla jää ei virrannut alaspäin esteiden yli, alue oli tasainen kuin biljardipöytä.”

HAVOLA PÄÄTTI PYSÄYTTÄÄ RETKIKUNNAN etenemisen, koska tilanne oli arvaamattoman vaarallinen. Jos jäätutka ei huomannut yhtä halkeamaa, niitä saattoi olla useampi. He olivat jäisessä ansassa.

Havola otti radioyhteyden tukikohtaan. ”*McMurdo, we’ve got a problem.* Meillä on ongelma. Saatamme olla keskellä crevassialuetta. Olen pysäyttänyt retkikunnan. Tarvitsemme ilmatiedustelua.”

McMurdosta luvattiin lähettää pikaisesti apua, mutta aikaisintaan seuraavana aamuna. Havola tiesi, että Etelämantereella oli menetetty kolme traktoria jäähälkeamiin. Miehistön jäsenet olivat kuolleet tai pahasti loukkaantuneet.

Ensimmäinen traktorijuna ajettiin varovasti kauemmaksi halkeamasta ja jätettiin siihen käymään. Myös lumikko jätettiin paikalleen. Miehet kokoontuivat messiin lounaalle. Ruoka ei maistunut. Kun huonot vitsit oli kerrottu, miehet hiljenivät.

Ilallisen jälkeen uni ei tahtonut maittaa valoisassa yössä. Pakkanen kiristyi 25 asteeseen. Odotusaika tuntui loputtoman pitkältä. Kuului vain moottoreiden tasainen jyrinä.

VIHDOIN SEURAAVANA AAMUNA Dakota-lentokone saapui. Koneessa oli Polaroid-kamera. Lentäjät tiedustelivat ja valokuvasivat reitin, jonka jälkeen he pudottivat alas kartan ja valokuvat. Samalla he toimittivat perille postisäkin.

Osoittautui, että halkeamia oli useita. ”Te olette leveän lunta täynnä olevan halkeaman reunalla”, koneesta radioitiin. ”Tuo kapea halkeama on leveän halkeaman ja kiinteän jään saumassa. Kahdensadan jalan päässä on toinen leveä halkeama. Mutta halkeamat loiventuvat lännen suunnassa ja lopulta päättyvät viitisen mailin päässä.”

”Rotkovyöhykkeessä”, Havola merkitsi päiväkirjaansa. ”Yli kymmenen metriä leveitä!” Rotkojen väli oli 50–100 metriä. Havola teki päätöksensä. ”Osaako kukaan hiihtää?” hän kysyi.

Vain yksi henkilö ilmoittautui, insinööri Harry Rosenthal. ”Olen harrastanut laskettelua, mutta en maastohiihtoa.”

Havola pudisteli epäuskoisena päätään. Se Antarctica Ski Clubin tuoreista jäsenistä. ”Te olette Etelämantereella, ettekä osaa hiihtää? No, syy on tietysti minun. Olisi pitänyt kysyä etukäteen.”

Havola ei huomauttanut mitään ”laivaston miehistä”. Sitten hän kääntyi Rosenthalin puoleen. ”Saat luvan kelvata. Sinä voisit hiihtää tämän halkeaman reunaa pitkin ja minä tuota seuraavaa halkeamaa pitkin. Traktorit ajavat keskellä, mahdollisimman kaukana halkeamisesta. Tehtävä on vaarallinen. Suostutko?”

Rosenthal ei tarvinnut miettimisaikaa. ”Totta kai! Missä sukset ovat?”

TIETO RETKIKUNNAN AHDINGOSTA oli myös saavuttanut Anteron perheen Annandalessa. ”Tiesimme, että monet tutkimusmatkailijat olivat kohdanneet lopullisen kohtalonsa tuollaisissa halkeamisissa”, Annikki kertoo. ”Tiesimme, miten vaarallisia ne ovat. Jälleen kerran olimme huolissamme.”

Etelämantereella Havola ryhtyi toimiin. Toinenkin traktorijuna ajettiin varovasti kapean halkeaman yli. Havola ja Rosenthal laittoivat sukset jalkaan. ”Ole varovainen”, Havola sanoi. ”Pysähdy heti ja anna merkki, jos et näe halkeaman jatkuvan.”

Rosenthal nyökkäsi jälleen. Sitten Havola lähti varovasti hiihtämään kohti kauempana olevaa halkeamaa. Sää oli kirkas, pakkasta oli vielä 24 astetta. Havola löysi railon reunan. Hän viittasi retkikunnan liikkeelle.

Retkikunta kääntyi kulkusuuntaan nähden oikealle, länteen. Kello oli kahdeksan illalla. Havola hiihti vasemmalla ja Rosenthal oikealla. Lumikko kulki keskellä. Lumikon ajaja seurasi levottomana epä-

luotettavaksi osoittautunutta jäätutkaa. Traktorijunat tulivat varovasti perässä. Sää oli hyvä, mutta matka tuntui loppumattomalta.

Havola tarkkaili Rosenthalin etenemistä, joka näytti sujuvan ongelmitta. Halkeama Havolan edessä jatkui ja jatkui. Vihdoin, viiden mailin päässä, halkeama kapeni ja lopulta päättyi. Myös Rosenthal pysähtyi. Halkeamaa ei enää näkynyt. Lentäjät olivat olleet oikeassa ja valokuvat olivat osoittaneet samaan suuntaan.

Seuraavana yönä väsyneet miehet nukkuivat rauhallisesti. Retkikunta otti perjantaiamuna jälleen suunnan suoraan etelään. Kello kuusi aamulla, kuten tavallista.

RAILOKENTÄSTÄ OLII ONNELLISESTI SELVITTY. Mutta edessä oli vielä yksi hankala osuus. Mailien 640 ja 680 välillä retkikunta törmäsi erittäin jyrkkiin, jopa puolentoista metrin korkuisiin kovaksi pakkautuneisiin lumiharjanteisiin.

Harjanteet vaikeuttivat traktoreiden etenemistä ja matkanopeus putosi kolmeen neljään kilometriin tunnissa. Niistä selvittiin kuitenkin onnellisesti.

Nyt matkaa oli jäljellä enää 125 mailia. Sunnuntaina he olivat korkealla napatasangolla. ”Tasainen kuin pöytä”, Havola merkitsi päiväkirjaansa.

HAVOLAN RETKIKUNTA SAAPUI ETELÄNAVALLE keskiviikkoamuna tammikuun 11. päivänä kello viisi Greenwichin aikaa. ”0500–Zulu”, kuten Havola merkitsi päiväkirjaansa. Retkikunnan ajanmittauksen mukaan oli tiistai-ilta kello yhdeksän. Matkaa oli kestänyt 33 vuorokautta ja kymmenen tuntia. Se oli vain kymmenen tuntia suunniteltua kauemmin, lumimyrskyistä ja jäähalkeamista huolimatta.

”Moinen kauneusvirhe lienee anteeksi annettavissa 806 mailin taipaleella”, Havola sanoi. Hän merkitsi päiväkirjaansa: ”Se siitä ja sillä hyvä!”

Päivä oli kirkas, pakkasta oli kolmekymmentä astetta. Aseman henkilökunta tuli jäätikölle muutaman kilometrin päähän retkikuntaa vastaan. Traktorit ajoivat asemalle ja kiersivät navalla liehuvan Yhdysvaltain lipun. Navalle pystytettiin laatta, johon oli kaiverrettu retken osallistujien nimet. Valokuvia otettiin.

Se oli kautta aikojen kuudes etelänavalle maitse saapunut retkikun-

ta. Norjalainen tutkimusmatkailija Roald Amundsen saavutti ensimmäisenä etelänavan vuonna 1911. Seuraavaksi paikalle saapui englantilainen meriupseeri Robert F. Scott, joka menehtyi paluumatkalla.

Vielä samana yönä etelänavalta lähti kolmella postimerkillä ja POLE STATION ANTARCTICA -leimoilla varustettu kirje *via air mail* Mr. & Mrs. Ilmari Havolalle osoitteella Pajari, Kitee, Finland:

Etelänapa, 11. päivänä tammikuuta 1961

Rakkaat Omaisiet

*Kiteeläinen tuli ensimmäisenä amerikkalaisena jäätä myöten
Etelänavalle! Mielenkiintoinen, mutta hyvin raskas matka.*

*Luojan varjeluksella vain selvittiin. Ajoimme myrskyssä
”crevassi kenttään”. Ihmeelliset ovat Luojan johdatukset.
Oheisena pojille käyttämäni hiihtomerkit.*

Monin rakkain terveisin Pajarille ja Kiteelle!

Antero Havola x)

x) Käsi oli ajatusta nopeampi! Tietysti Antero vain. En kerkiä kirjoittaa muuta.

YHDYSVALTAIN LAIVASTON antarktisten joukkojen komentaja, kontra-amiraali David M. Tyree, lähetti sähkeen majuri Havolalle.

”Olin ylpeä saadessani raportin, jonka mukaan te olette saapuneet turvallisesti etelänavalle. Toivoisin, että olisin voinut olla vastaanottamassa teitä pitkän historiallisen retkenne päättyessä. Retken, jossa te merkitsitte uuden ja tärkeän reitin Antarktiksien jään ja lumen läpi. Se on merkkipaalu myös siksi, että tämä on ensimmäinen amerikkalainen retkikunta, joka on maitse saapunut etelänavalle.”

”Onnittelen teitä ja miehiänne siitä erinomaisesta tavasta, jolla te olette toimittanut junan perille. Taito ja tehokkuus, jolla te olette suorittanut tämän vaarallisen tehtävän, on suuri ylpeyden aihe koko laivasto-osastolle. Hyvin tehtiä ja mainiolta miehistöltänne.”

HAVOLOIDEN KOTONA Annandalessa oli tammikuun alusta lähtien odotettu uutisia retkikunnan saapumisesta etelänavalle. Puhelin soi torstaiamuna kello kolme. Annikki juoksi vastaamaan. Puhelimessa

oli tuntematon miesääni: ”Miehenne puhuu kohta teille etelänavalta radioyhteyden välityksellä.”

Antero kertoi, että matkan varrella oli kohdattu vaikeuksia, mutta kaikki olivat turvallisesti perillä. ”Kaikki on kiitos Luojan hyvin. Kerron sinulle kotona koko tarinan.”

Annikin oli vaikea kuvailla tunteitaan. ”Oli kuin raskas taakka olisi nostettu harteiltani. Tunne oli verrattavissa Anteron kotiinpaluuseen sodan jälkeen. Itkin ilosta. En muista mitä sanoin, mutta todennäköisesti kerroin, että odotimme häntä kotiin innokkaasti. Se oli elämämme onnellisimpia päiviä. Kerroin välittömästi uutiset Marjatalle ja Ollille.”

PERJANTAINA TAMMIKUUN 13. PÄIVÄNÄ Antero Havola kirjoitti etelänavalta pitkän kirjeen kotiin. Kiirettä ei ollut, olihan kuulumiset jo vaihdettu puhelimitse.

Lentokoneen piti tulla noutamaan retkikunnan jäsenet keskiviikkona kuuden tunnin sisällä saapumisesta, mutta huono sää McMurdossa esti lennon. ”No – sehän on laillinen syy”, Antero kirjoittaa. ”Joka tapauksessa joukkoni alkaa käydä levottomaksi. Ovat olleet täällä paljon yli vuoden ja Uusi-Seelanti kutsuu. 20. päivänä pitäisi lentokoneen viedä meidät sinne. Miehet lähtevät tietysti Valtoihin ja minä takaisin Antarticaan, Hallettiin Arnebilla!”

Antero kirjoittaa, että matka oli jännittävä. ”Mutta kaikki meni Luojan avulla hyvin. Ajoimme kerran crevassikenttään, mutta puollessatoista vuorokaudessa pääsimme takaisin väljemmille vesille.”

”Emme enää osanneet olla tarpeeksi varovaisia. Matkalla ei sattunut konehäiriöitä eikä onnettomuuksia. Ellemme olisi ajaneet siihen crevassikenttään, ei koko matkalta olisi mitään kerrottavaa. Niin ruutiinipuhua se oli.”

”No niin kotiväki. Isi on nyt sitten ’kuuluisa’ mies. En ole ylpistynyt, älkää pelätkö. Tiedän hyvin, kelle kunnia kuuluu! Enkä yksin olisi tänne päässyt. Hyvä joukko siihen tarvittiin ja minulla oli sellainen. Aivan erikoisia miehiä kaikki. Meistä on tullut oikein hyvät ystävät.”

LOPPURAPORTTIINSA HAVOLA KIRJOITTAI, että miesten terveystilanne matkan aikana oli erinomainen ja antoi siitä tunnustuksen kokille.

”Kolme terveellistä, lämmintä ateriaa tarjoiltiin päivittäin. Miehistö arvosti erityisesti herkullisia liha-aterioita. Joulua ja uutta vuotta juhlistettiin erikoisillallisella.”

Suunnistaja Fowlerin lumisokeutta Havola ei mainitse.

Matkalla säästyttyin vakavilta teknisiltä ongelmilta. ”Weaselissa oli pari pientä mekaanista ongelmaa: jäähdyttimeen tuli vuoto ja telaketju luiskahti päältä. Muissa traktoreissa tai ajoneuvoissa ei esiintynyt ongelmia.”

”Mailin 624 kohdalla retkikunta törmäsi railokenttään, josta selvitettiin vuorokaudessa Byrdin aseman ilmatiedustelun avulla. Horlickvuorten alueella mailien 640 ja 680 välillä oli erittäin jyrkät kinokset.”

Majuri Havola luettelee retkikunnan suunnat ja välimatkat. ”Edettyään yllä mainitulla tavalla retkikunta saavutti etelänavan kello 2100 tiistaina tammikuun 10. päivänä (110500Z).” Tuo mystinen merkintä on armeijan slangia ja tarkoittaa 11. päivänä kello 0500 *Zulu Timeä*, Greenwichin aikaa. Termiä käytetään operaatioissa, jotka ulottuivat useamman aikavyöhykkeen yli.

”Se oli kuudes maaretkikunta, joka saapui etelänavalle”, Havola jatkaa. ”Jokainen retken osallistuja tunsu tuona hetkenä suurta tyydytystä. Takana oli 33 päivää ja kymmenen tuntia kestänyt 806 mailin matka tuntemattomalla railoisella jääkentällä.”

Muita arvioita matkasta ei virallisessa raportissa sitten olekaan. Kaikki muu on teknistä informaatiota.

ETELÄNAVALTA RETKIKUNTA LENSİ McMurdon tukikohtaan viikon kuluttua ensimmäisellä mahdollisella Hercules-kuljetuskoneella. Lento kesti noin neljä tuntia.

”Ainoa laite, jonka otimme mukaamme, oli uskollinen reitin merkintään käytetty lumikko, Marco Polo.”

Yhdysvaltain uusi presidentti John F. Kennedy vannoi virkavalansa perjantaina tammikuun 20. päivänä.

ANTERO HAVOLA PALASI KOTIIN torstaina maaliskuun 23. päivänä vuonna 1961. ”Se oli ilontäyteinen päivä, jonka aina tulen muista-

maan”, Annikki kertoo.

Vanhin tytär Kerttu oli collegessa tavannut Illinoisista kotoisin olevan pojan, Philip Arnoldin. Phil oli syntynyt Chicagossa. Nuoret vihittiin Charlestonissa Etelä-Carolinassa huhtikuun 8. päivänä.

Antero täytti viisikymmentä vuotta sunnuntaina huhtikuun 16. päivänä. Kevätpäivä oli kaunis. Ystävät ja sukulaiset kutsuttiin syntymäpäiväjuhlaan. Paikalle ehtivät häämatkaltaan myös tuore aviovaimo Kerttu ja hänen miehensä Phil. Annikki onnitteli päiväsankaria lausumalla runon Kantelettaresta.

Tuona keväänä oli vielä yksi juhlapäivä: Olli valmistui Annandalen High Schoolista. ”Juhlatilaisuus oli *Constitution Hallissa*”, Annikki kertoo. ”Pyyhin kyneleitä silmistäni.

Anteron toimisto oli Washington DC:ssä. ”Lounasaikaan hän kävi usein Yhdysvaltain kansallisessa taidemuseossa, *National Gallery of Artissa* sekä *Smithsonian*-instituutissa.” Kansallinen taidemuseo ja Smithsonianin päärakennus, jota sanotaan linnaksi, sijaitsevat lähellä Anteron työpaikkaa Washingtonin keskustassa *National Mall* -keskuspuistossa.

Smithsonianissa on taidemuseo, joka on keskittynyt Etä- ja Kaakkois-Aasian sekä Amerikan taiteeseen. Lisäksi siihen kuuluu kansallinen luonnontieteen historian museo.

Lokakuussa Antero teki kolmannen matkan Antarktukseen. Se oli rutiinimatka. Hän matkusti McMurdon asemalle luovuttamaan tehtävänsä seuraajalleen. Takaisin Yhdysvaltoihin Havola palasi marraskuun puolivälissä.

YHDYSVALTAIN PRESIDENTTI John F. Kennedy myönsi vuoden 1962 toukokuun 16. päivänä majuri Antero Havolalle laivaston kunnialegioonan ristin *Navy's Legion of Merit*. Risti myönnettiin poikkeuksellisen ansiokkaasta toiminnasta ja erinomaisesta palveluksesta operatio Deep Freeze Task Group 43.4:n traktorijunan komentajana.

”Erinomaista ammattitaitoa, johtamiskykyä ja neuvokkuutta osoittaen majuri Havola onnistui täyttämään tehtävänsä, ajamaan kaksi traktoria Byrdin asemalta etelänavalle”, presidentin perusteluissa todetaan. ”806 mailin matkalla hän merkitsi reitin tuleville retkikunnille sekä teki maantieteellisiä mittauksia Horlickvuorilla kartografisia tarkoituksia varten.”

”Tehtävä suoritettiin Antarktiksien ankarassa ilmastossa. Reitti oli aukaistava jäärotkojen halkomassa maastossa korkeudessa, joka on yli 9 000 jalkaa merenpinnan yläpuolella. Koko tämä ansiokas suoritus on omiaan suuresti lisäämään arvonantoa Yhdysvaltoja kohtaan. Hänen rohkeutensa ja kannustava omistautumisensa tälle vaaralliselle ja vaikealle tehtävälle lisää suuresti sekä hänen itsensä että Yhdysvaltain asevoimien arvostusta.”

NATIONAL GEOGRAPHIC MAGAZINE julkaisi vuoden 1963 helmikuun numerossa kartan, johon oli painettu retkikunnan käyttämä reitti. Sen nimeksi oli annettu *Havola Trail*. Se oli harvinainen suosionsoitus.

Etelämantereella on myös Havolan nimeä kantava jyrkänne *Havola Escarpment*.

”Antero Havola valitsi vapaaehtoisen pakon edessä Yhdysvallat ja etelänavan kylmyyden”, hänen veljenpoikansa Pekka Havola sanoo. ”Toinen mahdollisuus olisi saattanut olla Siperian kylmyys, mutta tuskinpa vapaaehtoisesti.”